

marca normanda d'aquest nom, on tals cançons tingueren èxit. *Vodevilista* (Russinyol, JoPla) *Voga* (peix), *V. boga* *Vogada*, *vogador*, *V. vogar* *Vogamari*, *V. bogamari*

VOGAR, nòt comú des d'antic en les llengües romàniques meridionals —it. *vogare*, oc. i port. *vogar*, cast. *bogar*—, que en el Sud d'Itàlia apareix en la forma *vocari*, i des d'aquestes llengües es transmeté al fr. *voguer*; sense estar assegurat del tot, és molt probable que vingui del ll. *vōcāre* 'cridar, donar veus' aplicat primitivament a la veu que es dona als remitgers perquè voguin a la una i amb força; de tota manera, que vingui de l'alemany o altra llengua germànica, està descartat per raons fonètiques, geogràfiques i de tota mena. □ *I.ª doc.*: c. 1330, Muntaner.

Sovint en la seva *Crònica*, tant el substantiu *voga*, com el verb, i aquest amb diverses construccions; a) parlant dels caps o superiors navals: «36 galees, entre de pisans e de genoveses e --- vengren envers Castell de Càller, e lo Sr. Infant féu armar 30 galees, e eixí defora per ço que-s combatés ab los pisans e genoveses; e aquells anc no-ls volgren esperar, ans se n'anaven, --- sí que tot aquell die estegren en açò: que com lo Sr. Infant faia *vogar*, ells fugien, e puis tornaven, a llur volentat» (fets de 1324, § 275, Casac. VIII, 22.20).

Parlant dels tripulants: b) quan remen tots alhora; o c) cada un pel seu compte, en construcció intransitiu; o d) tornat transitiu amb complement del *rem*; totes tres construccions seguides en Munt. § 130, però sempre parlant de naus sota comandament: «--- Los catalans són los pus sobirans ballesters --- los almiralls e los capitans dels estols de catalans deven donar tota avinentea que aquesta bondat --- facen obrar; per què, no és mester que ballesters aitals *voguen* terçols: que sí ho fan, tantost perden la gràcia de la ballesa; e 'ncara los ballesters en taula fan altre bèn: que con veuran que aquell palomer o postic qui *voga* e-l seu trast, serà ujat, e volrà beure o menjar, que-l ballester *vogarà* -l seu rem per delit, entró que aquell haja fet ço que ha a fer; e així los ballesters van reposats e frescs e fan anar la *xurma* frescs e reposats» (fets de 1285, § 130, Casac. IV, 41.1, 4, 5); *palomers*, *postics* i *terçols*: tres ordres de remadors, els terçols devien ser de tercera categoria, mers suplents de les altres dues; *trast*, el banc en què seuen els remadors, galiots o remitgers; *taula*: part plana de la coberta; *ujat cansat*, *per delit* per recreació o descans del galiot, *xurma* el conjunt d'aquells remadors.¹

e) Prenent les naus com a subjecte, però sempre referint-se al comandament i a una remada molt vigorosa, sovint d'atac (de fugida etc.), a diferència del *mer batre de rem*s d'una arrencada suau: «Tantost con lo Sr. Rei fo en terra, les galees van *batre de rem*s e --- pensaren d'arborar e fer vela --- d'anar a l'estol del rei Carles; e faeren la via de Nicòtèna, e con foren al golf de Nicòtèna --- foren a dos trets de ballesa prop d'ells --- e levaren l'estendard en la galea de l'almirall; e --- totes vint-e-dues, enfrenellades e embarbo-

tades, *van vogar*, aparellats de la batalla, contra l'estol del rei Carles, e --- van ferir entre ells ---» (§ 67, II, 9.28).

No és menys important el corresponent substantiu *voga*: «Lo Sr. rei d'Aragó féu armar --- quatre galees, e féu-ne --- En Corçal Lança capità; sí que anà --- a Bugia e per tota la costera, barrejant e trencant ---; deu galees de sarraïns --- vengueren en aquell loc --- les mills armades ---; e con les galees d'En C. Lança veeren venir les deu --- començaren a cridar: —Firam, firam! --- e 'N C. Lança, ab una *voga* bella *tirada*² anà-se'n envés ells; sí que hi hac sarraïns qui dixeren a llur capità que les galees venien a ell per ço que-s retessen a ell; e --- l'almirall dels sarraïns --- dix: --- ells se vénen --- acordats d'haver victòria o de morir» (fets de 1279, § 19, I, 51.17).

Altre important ex.: «Con l'almirall hac batuda tota Calàbria --- se'n tornà a Messina; e --- con fo --- a entrada de Boca-de-Far --- s'encontrà, a alba de dia, ab les tres galees de proençals que En G. Cornut, almirall de Marsella, havia trameses per pendre lengua; e los dos leyns armats qui anaven davant l'almirall En Roger de Lòria, veeren les tres galees --- que daven part a la nit ---; e, tantost ---, ab *voga* sorda, tornaren a l'almirall e li ho dixeren» (§ 82, II, 46.26), o sigui remant amb tota pressa i de fort, però sense fer remor (a la callada, i sense batre amb els rem, ni xipollejar-hi, i evitant tot soroll); així com, abans, *tirada* o *arrencada*, són mots que també tenen altres aplicacions, aquí ens ho ilustra la loc. adv. *a la sorda*, que emprà Muntaner més enllà, quan acostant-se de nou a l'enemic, ancoraren: «abans d'hora de matines, ells foren davant lo port; e tantost, a *la sorda*, sorgiren, e enviaren los dos leyns armats davant, per descobrir lo port ---» (§ 83, II, 47.27).

El mot surt en molts altres textos catalans medievals: «--- Los Genoveses vengren, batalla *arrencada*, contra lo nostre estol, e --- com foren --- prop --- sorgiren; --- e les nostres galeres, per tal com havien lo vent contrari, *vogant* batalla *arrencada*,³ acostaren-se a l'estol dels Genoveses e començaren los uns contra los altres forment a combatre ---», *Cròn.* del Cerimoniós (fets de 1353).

Entre els altres passatges antics, la majoria són de la construcció intransitiu, amb els remadors com a subjecte i implicant remada vigorosa. Quan Tirant organitza l'incendi de la nau capitana dels genovesos traidors, ancorats en el port de Rodes assitiada, en el bot, incendiari i tripulat, que s'hi atansa de nits, cal remar ràpidament i amb totes les forces, car s'hi juguen la vida: «Lo avisat mariner hagué fermat un argue ---, après hagué una molt grossa gúmena, e posà-la dins una barca ab dos hòmens que *vogaven*; e ab ell foren tres; e --- com foren prop la nau, --- lançà-s en la aygua ---», JoMartorell (Ag. I, 322.10); «los moros prengueren molts presoners crestians, e entre los altres --- un home d'armes, lo qual *vogava* en la galera de Tirant com se perdé; e Plaerdemavida --- dix-li: —est tu de aquells --- qui eren en la galera que donà a través? --- —Senyora --- vinguí quasi mort a ter-